

'Baerne'

Tijdschrift van de Historische Kring "Baerne"

17e jaargang nr. 2 - juni 1993

Conimex®

De Oosterse keuken thuis.

Slamat Makan – Smakelijk Eten.

Historische Kring Baerne

Postbus 326
3740 AH Baarn
tel.02154-30377

Voorzitter:

J.G. v.d. Kraats
Torenlaan 34
3743 HH Baarn
tel. 02154-21000

Vice Voorzitter

Mw. H.J. Uileman
Rembrandtlaan 20
Baarn
tel. 02154-20667

Algemeen Secretaris

F. Muts-Snel.
van Goyenlaan 21
3764 XH Soest
tel. 02155-12989

Penningmeester:

I. Huls-Brandsma
Wittelaan 8
3743 CP Baarn
tel.02154-22974

Werkgroep Archeologie

J.W.A.A. van der Laan
Schoener 12
3742 HD Baarn
tel.02154-11656

Werkgroep Archiefonderzoek

H.M.M. van Vugt
Vollenhovenschans 19
1324 HS Almere
tel.036-5344421

Werkgroep Interviews en Reportages

J.M. v.d. Brink-v. Wijkvliet
Prof. Meijerslaan 10
3741 XH Baarn
tel.02154-20161

Werkgroep Oudheidkamer

R.J.E. Luikinga-Geijtenbeek
Klaproosstraat 15
3742 RA Baarn
tel. 02154-15724

Redactie Baerne

E.J. Heun-ten Holt
Bilderdijklaan 19
3743 HR Baarn
H. Bronkhorst
J. Kruidenier
R. Uileman
T. Biemans

Ledenadministratie:

N. Kuyt-Smit.
Wassenaerlaan 16
3742 AH Baarn
tel.02155-12989

Lidmaatschapskosten

minimaal f 35,— per jaar per
gezin
minimaal f 25,— per jaar
individueel
minimaal f 12,50 per jaar
jeugdlid (14 t/m 18 jaar)
Bankrek.nr. : 30.47.28.292
Postbankrek.nr. : 41.92.133
Losse verkoop "Baerne": f 5,50
verkrijgbaar bij Mw. N. Kuyt-
Smit en
Boekhandel Den Boer,
Laanstraat 69
Niets uit deze uitgave mag
worden verveelvoudigd en/of
openbaar gemaakt door middel
van druk, fotocopie, microfilm
of op welke wijze ook, zonder
voorafgaande schriftelijke
toestemming van de
redactie. Dit nummer kwam
mede tot stand door Drukkerij
Bakker Baarn

INHOUD

VOORZITTERSWISSELING	blz. 2
AFSCHIED VAN HENK BON	blz. 5
1690: EEN PATER BEGRAVEN IN DE KERK OP DE BRINK	blz. 6
BAARN EN HET DAGBOEK VAN VAN LENNEP	blz. 11
GESCHIEDENIS VAN EEN KAMER	blz. 18
UIT HET ARCHEOLOGISCH INFORMATIEBLAD BAARN MEI 1993	blz. 21
AGENDA	blz. 24

MR. C.C.M. COLLARD, EEN MAN VAN DE ACHTTIENDE én de TWINTIGSTE EEUW

Mr. C.C.M. Collard heeft op dinsdag 16 maart 1993, tijdens de Algemene Ledenvergadering, het voorzitterschap van de Historische Kring Baerne overgedragen aan de heer J. van de Kraats. Hans Bronkhorst heeft in die bijeenkomst de scheidende voorzitter toegesproken. Hier volgt een samenvatting van zijn toespraak:

"Het bestuur van de Historische Kring Baerne heeft mij gevraagd u, namens onze vereniging, toe te spreken en ik vind dat een voorrecht.

U bent een van de oprichters van de Kring en tweemaal bent u voorzitter geweest, terwijl u intussen tot erelid werd benoemd. Vandaag, in deze Algemene Ledenvergadering, treedt u af. Wij denken met grote dankbaarheid aan alles wat u voor onze Kring hebt gedaan. Met uw diep gewortelde historische belangstelling en liefde voor ons mooie dorp hebt u ons geïnspireerd en gestimuleerd tot een actief verenigingsleven, dat gestalte heeft gekregen in verscheidene werkgroepen, als, onder meer, de Oudheidkamer, Archeologie en Archiefonderzoek, alsmede in het eigen historisch tijdschrift Baerne.

Meneer Collard, vergun mij een kleine bespiegeling over uw persoon.

In Baarn is Mr. C.C.M. Collard sinds tientallen jaren een begrip.

Frequent leest men uw naam in de Baarnsche Courant in verband met culturele activiteiten. Terecht stelt u er prijs op met de juiste titulatuur benaderd te worden. Uw meester-titel heeft werkelijk inhoud, want u leeft vanuit een sterk gevoel voor recht. Als jurist bent u vooral rechtsfilosoof. Als wij een brief tot u richten schrijven wij Weledelgestreng Heer. Inderdaad: Weledel. Dat staat voor een voorname levenshouding.

Een zekere weldadige ouderwetse deftigheid, die nooit neerbuigend is. Een oprechte vriendelijkheid, die voortkomt uit belangstelling voor andere mensen. Inderdaad: Gestreng, waar het gaat om de handhaving van normen en waarden. Een van de waarden die u zeer ter harte gaat, is de bescherming van ons cultureel erfgoed, als het handhaven van ons unieke dorpskarakter, gebaseerd op de kennis van onze geschiedenis. De mens kan niet zonder historisch besef. Hoe weten we waar we naar toe moeten, als we niet weten waar we vandaan komen. U vindt het belangrijk te weten wat Baarnse mensen van vroeger tot stand hebben gebracht. Maar Baarn heeft soms ook een bescheiden rol gespeeld in de geschiedenis van het gewest Utrecht en in onze vaderlandse geschiedenis. Daarom gaan wij als Historische Kring wel van Baarn uit, maar onze belangstelling is wijder. Naast de aardige traditie van hoogst populaire voordrachten over Baarnse huizen in vroeger tijd waren er ook lezingen over de Goudse Glazen en de Abdij van Elten, alsmede excursies naar Grave en naar een museum in Flevoland.

Zelf hebt u een belangrijk aandeel gehad in de verbreding en verdieping van onze historische kennis en ons historisch inzicht. Tot de taken van een Historische Kring hoort de verbreding van een algemene historisch kennis.

Marie-Antoinette

De meesten van ons hebben met ontroering geluisterd naar uw fascinerend verhaal over Marie-Antoinette, dat met zulke prachtige lichtbeelden verlucht was. Bij deze presentatie en bij andere voordrachten stond uw vrouw u terzijde, met gevoelvulde declamatie. Het is dit jaar tweehonderd jaar geleden dat Marie-Antoinette tragisch haar einde vond. Zo blijft haar levensgeschiedenis ons bezig houden.

Wij denken ook aan uw even boeiende lezing over Belle van Zuylen, die nu met een nieuwe biografie weer in de algemene belangstelling staat. Niet toevallig koos u twee achttiende eeuwse figuren. U bent een man van de achttiende eeuw, maar zeker ook van de twintigste. Een man van de romantiek en van een zeker idealisme.

U gelooft en u werkt aan een betere toekomst, en de Historische Kring profiteert daarvan. Weliswaar bent u niet meer onze voorzitter, maar wij hopen en vertrouwen dat u ons zult blijven adviseren. Wij weten dat u zich voor de Kring zult blijven interesseren.

Tot ziens en het ga u goed!"

Mr. C.C.M. Collard

De Heer J(an) G(erald) van de Kraats werd in 1929 in Veenendaal, op de grens van Gelderland en 't Sticht, geboren.

Na bij de PTT diverse functies te hebben bekleed in verschillende plaatsen in Nederland, kwam hij in 1980 naar Baarn waar hij Postdirecteur (directeur van het hoofdkantoor aan de Teding van Berkhoutstraat) werd. Toen hij in 1990 met Vut ging kreeg de Hr. v.d. Kraats eindelijk wat meertijd om zich te verdiepen in de achtergronden en feitelijkheden van zijn woonplaats Baarn waar hij in 1982 met zijn gezin is komen wonen. Zijn arbeidshistorie (opleidings - personeelsorganisatiesector en zijn leiding-

gevende functie bij de PTT), gecombineerd met veel ervaring in bestuursfuncties binnen allerlei organisaties in voormalige woonplaatsen, maakten hem een aantrekkelijke kandidaat voor een bestuursfunctie binnen de Baarnse verenigingen. Zo heeft hij twee termijnen volgemaakt in het bestuur van de openbare bibliotheek, is hij bestuurslid van de bridgeclub en nu dus Voorzitter van de Historische kring Baerne. Het werk voor de Historische Kring beschouwt hij als "bouwen aan het verleden". Het voorzitterschap ziet hij vooral als een stimulerende taak: aanzetten geven tot nieuwe activiteiten, een breder publiek bereiken, het dienstverlenende karakter van de Kring onderstrepen, de nieuwe huisvesting benutten voor het houden van aansprekende tentoonstellingen, mogelijkheden onder-

zoeken voor samenwerking met andere organisaties, zowel binnen als buiten Baarn, waar de Kring raakvlakken mee heeft. Plannen genoeg om zijn eerste termijn van twee jaar mee te vullen.

Verveling? Verveling is een woord dat niet voorkomt in Hr. v.d. Kraats' vocabulaire: naast de Kring doet hij nog aan bridge, tennis en wandelsport (twee maal de Nijmeegse vierdaagse uitgelopen!) En dan is er nog de schitterende Baarnse natuur en het werken in en genieten van de tuin.

Links Mr. C.C.M. Collard, rechts De heer J.G. v.d. Kraats

AFSCHIED VAN HENK BON

Hoewel wij reeds geruime tijd wisten dat Henk Bon (van 1990 tot 1992 voorzitter van de Oudheidkamer en Bestuurslid van de Historische Kring Baerne) ernstig ziek was, kwam het bericht van zijn overlijden op 19 april jl. toch als een schok. Zijn gezondheid was ook de reden waarom hij slechts ruim een jaar het voorzitterschap van de werkgroep Oudheidkamer heeft bekleed. Anderhalf jaar is niet lang voor een bestuursfunctie. Toch heeft Henk in die korte periode veel vrienden gemaakt door zijn tact, creativiteit en plezierige manier van leiding geven aan de activiteiten van de werkgroep. Als voorzitter heeft hij het initiatief genomen tot het organiseren van verschillende tentoonstellingen die door het Baarnse publiek zeer positief werden gewaardeerd. Wij noemen slechts "Baarn tussen 1850 en 1900" in de kelder van het Gemeentehuis en "Boerenleven" in Restaurant "de Promenade". Als echte Baarnaar hield Henk van zijn dorp. Hij zag dan ook met lede ogen aan dat veel moois in Baarn werd afgebroken en verdween. Hij was voorstander van het opstellen van een monumentenlijst opdat de meest karakteristieke punten binnen de Gemeente gespaard zouden blijven. De monumentenlijst wordt binnenkort voltooid, jammer dat Henk dat niet meer mee zal maken, het zou hem veel genoegen hebben gedaan. Voor zijn inzet, enthousiasme en warme betrokkenheid bij Baarn en de Historische Kring Baerne, zijn wij hem veel dank verschuldigd. Wij zullen nog vaak aan hem denken. Het Bestuur van de Kring en de Redactie van Baerne, mede sprekend namens de leden van de werkgroepen, wensen zijn echtgenote, kinderen en verdere familie veel sterkte toe bij de verwerking van hun verlies.

Henk Bon, derde van rechts, in de Oudheidkamer

1690; EEN PATER BEGRAVEN IN DE KERK OP DE BRINK

GEVANGENGEZET "NIET ALS SCHELM OF DIEF, MAAR OMDAT IK PRIESTER BEN"

Op 12 mei 1690 werd in de kerk op de Baarnse Brink een pater Franciscan begraven, die acht dagen tevoren in gevangenschap was gestorven. Hoewel de kerk al meer dan een eeuw tevoren in protestantse handen was overgegaan, werden niet alleen gereformeerden, maar ook alle andere bewoners van het dorp in deze kerk begraven en zo kon zelfs een rooms-katholieke priester hier zijn laatste rustplaats vinden.

De pater, Franciscus Vlaminx, was in 1689 naar Baarn gekomen om er zijn katholieke familie op te zoeken. Hij werd prompt door de schout gearresteerd en gevangen gezet en acht maanden later stierf hij in zijn kerker.

Dit voorval, dat illustratief is voor de kerkelijke situatie in het gewest Utrecht in de 17e eeuw, kan in alle bijzonderheden verteld worden, op grond van een document uit het archief van de Kommunititeit Franciskanen in Megen. Uiteraard zijn voor het volgende verhaal ook andere bronnen van Nederlandse kerkgeschiedenis benut.

Franciscus Vlaminx werd in 1656, als zoon "van godvrugtige ouders", in Turnhout geboren. In 1676 werd hij, twintig jaar oud, opgenomen in de orde van de Minderbroeders Franciscanen. Hij deed toen zijn professie, dat wil zeggen hij legde zijn kloostergeloften af. Vervolgens ging hij in 1677 in Brussel theologie studeren en drie jaar later, in 1680, werd hij priester gewijd. Daarna kreeg hij door zijn oversten een plaats toegewezen in het Franciscaner klooster in Megen in Brabant. Hij leefde er "godvrugtelijk en minnelijk onder zijn Broeders en ieverige tot zijnen evennaasten". In de omgeving van Megen trad hij op als parochiegeestelijke.

In 1687 liet hij aan zijn overste weten, dat, als hij ooit om zijn priesterlijke activiteiten gevangen gezet zou worden, hij niet vrijgekocht wilde worden, "maar dat hij gereed was en ten uiterste was wenschende voor het catholyk geloof te leijden alles wat er zoude kunnen voorvallen, ja ook de grootste tormenten". Hij voorzag toen dus al, dat hij in een gevaarlijke situatie terecht zou kunnen komen, maar hij wilde uit geloofsijver kennelijk alle consequenties nemen.

Naar Zoedijk

In augustus 1689 schreef hij aan de pater Provinciaal "van de Minderbroeders in de provincie van Nederduitschland", pater Cornelis de Vroom, "eenen brief, met denwelken hij ootmoedelijk verzogt om te gaan naar Zoedijk, een dorp in het Bisdchdom van Utrecht, om een godvrugtige oorzaak, te weeten om de kinderen van zijnen overleeden oom in het catholyk geloof te versterken en van het perijkel van verleiding te bewaaren". Hij kreeg van zijn overste de verlangde toestemming, en hij reisde vanuit Brabant naar Soedijk,

waar hij ontvangen werd door zijn tante met haar tweede man en waar hij zijn neven en nichten ontmoette, om wier zieleheil hij zo bezorgd was. Maar al twee dagen na zijn aankomst werd hij, op last van de schout van Baarn (1), die geen activiteiten van vreemde katholieke priesters kon tolereren, gevangen genomen. Hij werd vastgezet "in een particulier kamer, dewelke nagt en dag met eenen of twee dienaars bewaart wierd".

De arrestatie van pater Vlaminx werd gemeld aan de Apostolisch-Vicaris van Holland, titulair aartsbisschop van Sebast, Petrus Codde (2), de hoogste katholieke autoriteit in de Noordelijke Nederlanden, het gebied van de Hollandsche Zending. Ook werd er bericht gezonden van het voorval aan de hoogste Franciscaanse overste van de gevangengenomen pater.

Losgeld van 600 gulden

De schout van Baarn had, na de arrestatie, verklaard dat hij pater Vlaminx wel wilde vrijlaten als er een losgeld betaald zou worden van 600 gulden. Afgezien van het feit dat dit voor het einde van de 17e eeuw een exorbitant hoog bedrag was, besloten de Apostolisch-Vicaris en de pater Provinciaal niet op het voorstel van de schout in te gaan, vanwege de uitdrukkelijke eerdere verklaring van pater Vlaminx dat hij nooit vrijgekocht wilde worden. Toen de gevangen pater de boodschap kreeg dat er, volgens zijn eigen wens, geen losgeld voor hem zou worden betaald, werd "zijn gemoed met groote blijdschap en troost vervuld". Hij schreef een brief aan zijn overste, de Pater Provinciaal, en een soortgelijke brief aan zijn moeder. "Ik wil u deelgenoot maken, zo schreef hij, "van mijne blijdschap in den Heiligen Geest, omdat ik in het dorp Baarle (een verschrijving voor Baarn) bij Zoesdijk gevangen worde gehouden, niet als schelm of dief; maar omdat ik priester ben".

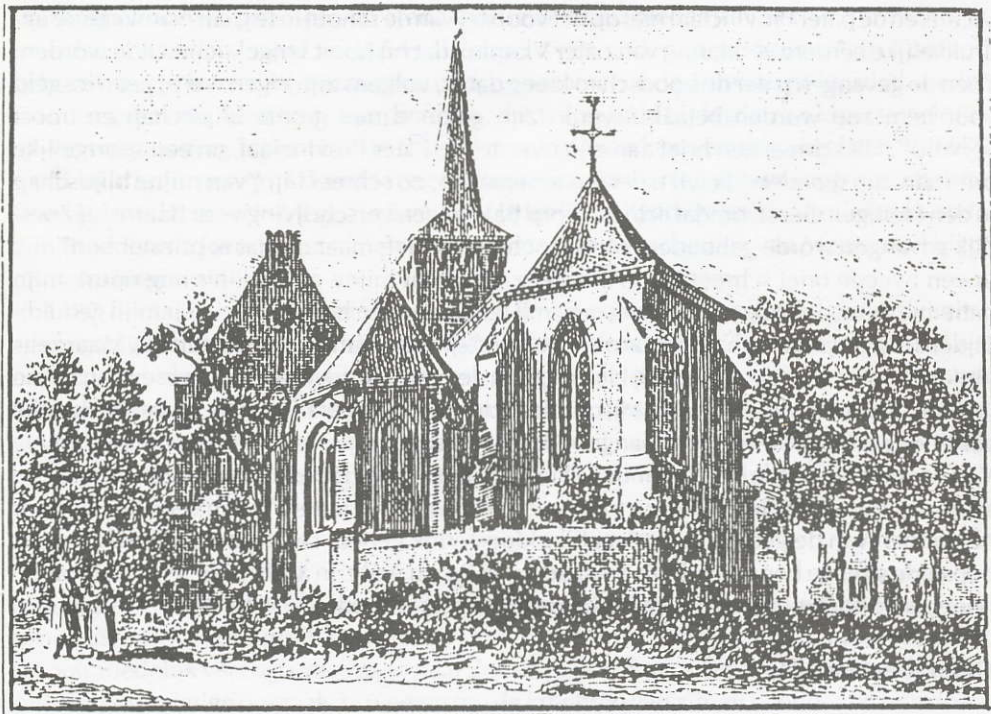
In een tweede brief schreef hij: "Al is het zaaken dat mijne gevangenis nog duurt, mijn patientie duurt ook nog". (Hoe lang men mij ook gevangen houdt, ik bewaar mijn geduld). Tijdens die gevangenschap in Baarn waren zijn "spijs en drank weinig of luttel". Maar zelfs onder dat strenge regime hield hij zich nog aan de voorschriften van zijn orde en van Rome voor de Advent en de Vastentijd. Hij onthield zich dus nog extra. Toen hij op een kerkelijke vastendag een portie vis kreeg aangeboden, weigerde hij principieel daarvan te eten.

Van de zeereerwaarde heer Joannus de Haegen, pastoor van Soest, Baarn en Santvoort, een statie of parochie die in 1666 door fusie was ontstaan, kreeg pater Vlaminx een boekje voor het bidden van de getijden, het dagelijks kloosterlijk gebed. Deze pastoor mocht, onder bepaalde strenge beperkende voorwaarden, in Baarn wel zijn ambt uitoefenen, al was de openbare uitoefening van de katholieke godsdienst verboden.

Geen toestemming

Pastoor De Haegen heeft pater Vlaminx een keer mogen bezoeken, maar toen de pater, die in zijn gevangenschap ziek was geworden, stervende was, gaf de Baarnse schout de

pastoor geen toestemming hem de laatste Sacramenten toe te dienen. Tijdens die gevangenschap bezat de pater "een beeldeken van onse Lieve Vrouw, geslooten zijnde in een coopere doosken". (Na de dood van de gevangene werd dit devotievoorwerp door de schout in beslag genomen). In het verslag over de gevangenschap wordt verteld hoe de schout enige malen dreigde de pater in een kelder (3) op te sluiten, maar een dappere katholieke dame, Antonia Geurden, had de schout er aan herinnerd, dat hij zelf vaak klaagde over de Koning van Frankrijk (Lodewijk XIV) die zo wreed optrad tegen de protestanten in zijn land. Kennelijk maakte die opmerking zoveel indruk dat de pater voor die opsluiting in een kelder werd gespaard. Op 22 april 1690 schreef pater Vlaminx vanuit zijn gevangenis in Baarn een brief aan zijn overste, de Pater Provinciaal: "Ik ben gevangen met Christus en voor Christus, alhoewel ik niet gebonden ben, soo worde ik vervult met troost, aangesien niet de grootheid der tormenten, maar de liefde Gods eenen martelaar maakt". Hij meldt in die brief ook, dat hij al een half jaar koorts heeft, waardoor hij uitgeerd is geraakt". "Het ontbreekt mij", zo zegt hij, "aan behoorlijk voedsel om mijn gezondheid terug te krijgen, want ik moet tevreden zijn met scherp bier en sterk gezouten varkensvlees, terwijl daar soms zuivelprodukten aan worden toegevoegd."

De kerk op de Brink (Pauluskerk), waar in 1690 pater Vlaminx werd begraven. Een prent uit de eerste helft van de 18e eeuw door Jan de Beijer.

Op Hemelvaartsdag

Op Hemelvaartsdag, 4 mei 1690, is pater Franciscus Vlaminx in zijn Baarnse gevangenis overleden. De vrome schrijver van het tragische levensverhaal ziet een symboliek in deze sterfdag: de "Hemelvaart ons Heere". De schrijver spreekt immers de hoop uit, dat pater Vlaminx "meede is opgeklommen ten Hemel, en dat hij voor de aardsche en vergankelijke gevangenis nu geniet de Hemelsche vrijheid".

De kroniekschrijver beëindigt zijn verslag met een compacte beschrijving in één zin van de begrafenis van de pater:

"Sijn dood lichaam agt dagen boven de aarde geweest hebbende, is hij 's nags in de kerk van het voorgenoemd dorp Baarle begraven, in dewelke de Catholyken eertijds plagten haaren Godsdienst te doen, maar nu wordt gebruikt door de Geusen".

Met andere woorden: Pater Vlaminx werd in de nacht van 12 mei 1690 begraven in de kerk op de Brink in Baarn, een kerk die in 1580 in protestantse handen was overgegaan.

H.Bronkhorst

Voetnoten:

(1) Deze schout was benoemd door de Hoge Ambachtsheer van Baarn, Willem III, die stadhouder van Utrecht was gebleven nadat hij in 1689 koning van Engeland was geworden, maar die zelden op Soestdijk kwam. De schout arresteerde de rooms-katholieke priester Vlaminx, omdat hij illegaal vanuit de Generaliteitslanden, de Provincie Utrecht was binnengekomen, hetgeen in strijd was met de bepalingen van de plakaten "tegens de Pausgezinde". Die plakaten, oorspronkelijk van 1580, waren na de Vrede van Munster van 1648 van toepassing gebleven. Zij waren op 27 januari 1651 nog eens bekrachtigd in een "grote vergadering" van de Staten-Generaal in 's-Gravenhage, bij welke gelegenheid, onder meer, de Staten van Utrecht verklaarden "dat sy sullen vasthouden ende maintainen de ware Christelijcke Gereformeerde Religie, gelyck als de selve alomme in de publicque Kercken deser Landen jegenwoordigh werdt gepredickt ende geleert, mitsgaders in den jare sestien hondert negentien by de Synode Nationael gehouden tot Dordrecht, is bevestight".

De Republiek was een gereformeerde statenbond geworden. De Roomsche Religie kon worden "geconneert" (oogluikend toegelaten) maar dan moesten er wel recognitiegeden worden betaald. Ook in Baarn.

(2) Petrus Codde (1648-1710) was pastoor in Utrecht, toen hij in 1688 door Rome werd benoemd tot Apostolisch Vicaris, met de titel van aartsbisschop van Sebaste. Daarmee werd hij de opvolger van Johannes van Neercassel, die in 1686 was overleden. Op verdenking van Jansenistische prediking werd Codde in 1702 door de paus geschorst en in 1704 uit zijn ambt gezet. Deze gebeurtenis ligt ten grondslag aan het ontstaan van de Oud-Katholieke Kerk.

(3) Gevangenen werden in die tijd opgesloten in de kelder van het Rechthuis. Dat gebouw stond op de Brink waar nu de Hema is. Pater Vlaminx werd, bij uitzondering, vastgehouden in "een particuliere kamer", wellicht een vertrek van het Rechthuis.

Bronnen:

Archief voor de Geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht. Bijdragen. Zeven en twintigste deel. Utrecht 1901.

L.J.Rogier: *Geschiedenis van het katholicisme in Noord-Nederlanden in de zestiende en zeventiende eeuw*. Amsterdam, 1946.

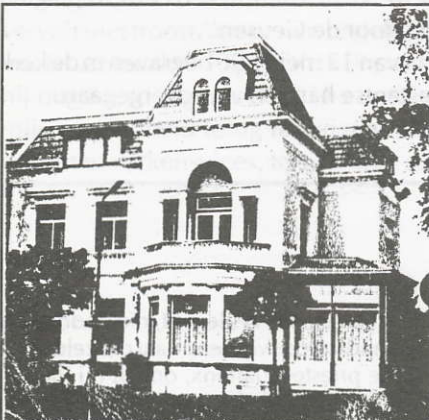
Dr. Otto J.de Jong: *Nederlandse Kerkgeschiedenis*, Nijkerk, 1972.

T.Pluim: *Uit de geschiedenis van Baarn*. Baarn, 1932.

Mr.C.C.M.Collard: *De kerk van de Heilige Nicolaas te Baarn*, Baarn, 1980.

Archivum conventus Megensis I, Documenta historiae conventus Megensis.

Met dank aan Broeder Otto Peters o.f.m., archivaris van de Kommunitieit Franciskanen in Megen (N.Br.), die mij, in het zelfde klooster waar pater Vlaminx in de 17e eeuw verbleef, inzage gaf in het manuscript van het levensverhaal van de pater.

*Fiscaal jurist
en
Zakenadviseurs*
Eemnesserweg 12
3741 GA BAARN

Telefoon:
02154-25811

Telefax:
02154-25714

Privé:
02154-12626
03494-52821
055-670372

A ADVIESGROEP G BAARN B

- * FISCAAL — JURIDISCH ADVIES
- * ADMINISTRATIES
- * BELASTINGAANGIFTEN
- * JAARREKENINGEN
- * BEDRIJFS-ECONOMISCH ADVIES

Maakt u vrijblijvend eens een afspraak, ook 's avonds zijn wij voor u bereikbaar

EEN PERSOONLIJKE BENADERING STAAT BIJ ONS VOOROP.

BAARN EN HET DAGBOEK VAN VAN LENNEP

De Historische Kring beschikt over een kleine bibliotheek, die zich bevindt in de Oudheidkamer. Alle boeken uit deze verzameling hebben de geschiedenis van Baarn tot onderwerp. Ter aanvulling worden er regelmatig pas verschenen boeken of antiquarische exemplaren aangekocht. Onlangs kocht de Kring het in 1942 uitgegeven dagboek van Jacob van Lennep: NEDERLAND IN DEN GOEDEN OUDEN TIJD.

Zijnde het dagboek van hunne reis te voet, per trekschuit en per diligence van Jacob van Lennep en zijn vriend Dirk van Hogendorp door de Noord-Nederlandse provinciën in den jare 1823.

Dirk, zoon van Gijsbert Karel van Hogendorp (lid van het bekende driemanschap) leed aan depressies en nodigde ter bestrijding hiervan zijn vriend Jacob uit voor een reis van drie maanden door "de Noord-Nederlandse provinciën", d.w.z. door ons huidige land, aangezien Noord- en Zuid sinds 1815 weer verbonden waren. Het gewichtige doel van deze reis was om "de mentaliteit van het Nederlandse volk te onderzoeken."

Op 28 mei 1823 vertrokken de beide pas afgestudeerde juristen uit Amsterdam, voorzien van de nodige introductiebrieven, als betrof het een wereldmissie.

Dagboek.

De 21-jarige van Lennep heeft van deze reis een dagboek bijgehouden, dat door zijn relaterende humor nog steeds amusant is om te lezen.

Al geeft het maar summere historische informatie over de diverse plaatsen die ze bezoeken, toch krijgt men bij het lezen een indruk van Nederland vlak na de Franse overheersing. De steden en dorpen zijn in groot verval geraakt en de weinig geplaveide wegen zijn door verwaarlozing haast onbegaanbaar geworden. De meeste wegen bestaan echter nog uit aangestampte klei, waardoor het reizen vooral bij regen een ware marteling wordt.

Geen wonder, dat het grootste deel van de reis daarom te voet wordt afgelegd. De

vrienden gaan meestal 's morgens om 6 uur al op pad, om ca. 9 uur wordt er in een herberg gepauzeerd en om 12 uur wordt er gegeten.

De maaltijden in de herbergen op het platteland zijn weinig gevarieerd en bestaan doorgaans uit "enkele karbenaden." Aan het eind van de middag wordt er een stadsherberg opgezocht, waar in het algemeen maar één nacht wordt doorgebracht. De bagage wordt steevast per postwagen vooruit gestuurd en blijkt regelmatig bij aankomst afwezig.

Visites

In de plaatsen van overnachting worden vervolgens bezoeken afgelegd aan talrijke voor-
aanstaande families en vroegere studiegenoten.

Hier worden de vrienden vaak uitgenodigd voor het diner of een bezoek aan de plaatselijke sociëteit. "Bezienswaardigheden" als gevangenissen en armenhuizen worden bezocht. Met de "gewone man" komen ze echter nauwelijks in contact, hetgeen ook blijkt uit de in het dagboek afgedrukte uitgebreide naamlijst van regentenfamilies, die met een bezoek worden vereerd.

Bulhonden.

Niet alleen wordt het reizen bemoeilijkt door de slechte wegen, maar ook door de "bulhonden", zoals van Lennep ze noemt, die de voetganger op zijn weg tegenkomt. "Zeer bevreesde ons een grote bulhond, die aan de deur gezeten was van een bruggetje, dat op enen boerenwerf geleidde; terwijl het daarbij gezet opschrift: wacht U voor den hond, ons niet geruststelde: dergelijke honden zijn in Friesland, Groningen en ook hier en daar in Drenthe algemeen."

De inwendige mens wordt intussen niet vergeten. Tijdens een afgelegde visite in Harlingen "dronken we van half vijf tot half negen een dertigtal kopkens thee, waarna wij tot half tien rode- en Rijnwijn gebruikten, boterhammen met rookvlees, allerhande lekkers en bovenal gespouwen koek met boter en kaas." In Franeker wordt een bezoek gebracht aan het planetarium van Eise Eisinga, waarbij ze persoonlijk door de wolkammer worden rondgeleid.

Wij dronken een dertigtal kopjens thee...

Boze dominee

Niet overal worden Dirk en Jacob zo hartelijk ontvangen. In Dokkum hebben ze een ontmoeting met Ds. Adriani, door wie ze worden weggestuurd met de woorden: "Dan kan jou weer heen gaan, 't is morgen biddag, en jou begriep, dat ik nou geen tied heb." In een schromelijk overdreven en zeer persoonlijk gekleurd oordeel, neemt de jeugdige van Lennep wraak:

"Bij de Friezen staat vóór het ontbijt het glas jenever ter verfrissing gereed. Na tien of twaalf kopkens thee of koffie ingezwolgen te hebben, neemt men de bitterfles te baat en spreekt die veelvuldig aan onder het roken van stinkende baai. Te elf ure drinkt men koffie en de kan gaat niet van tafel voor dat elk een kop of tien heeft gebruikt; om den berookten en verschroeiiden mond te laven neemt men weder toevlucht tot de liqueurkelder."...enz. (Deze schranspartij wordt volgens van Lennep op deze wijze tot 11.30 u. voortgezet.)

Hij beschouwde ons van 't hoofd tot de voeten en vroeg wat wij wilden.

Drenthe.

In 1823 was Drenthe nog een woestenberg. Ons duo rust er uit in een als kroeg ingerichte plaggenhut.

"Een oude onverstaanbare tooverheks diende ons melk toe in glazen, welke zij met haar vuile handen had afgespoeld; terwijl boven ons hoofd ene menigte kippen op den zolder de granen pikten en zoveel leven maakten, dat de vrouw zich genoodzaakt zag gedurig met een stok den zolder te slaan om ze stil te doen zijn."

Een oude tooverheks wachtte ons bij een blakend vuur op.

Vlooiënboter

's Nachts wordt er in de herbergen vaak "strijd geleverd met zekere vlug springende gediertens, omdat ze de overheerlijke vlooiënboter, tegen die zomerplaag uitgevonden, verzuimd hebben mee te nemen."

De meegekregen introductiebriefven verrichten kennelijk wonderen, want overal gaan de deuren voor de beide Heren open.

Ze bezichtigen bv. paleis 't Loo, Soestdijk en de kolonies Ommerschans en Frederiksoord,

waar ze zich als lastige inspecteurs gedragen. Uitvoerig worden het trieste lot van de kolonisten en de daar heersende misstanden door van Lennep beschreven.

"Elke kolonist boven de zestien jaar moet in de week dertig stuivers verdienen. Eén gulden hiervan wordt voor zijn middagmaal gebruikt en voor zijn kleding, uit een zwart grijs buis met groene opslagen met witte knopen bestaande. De overige tien stuivers worden hem betaald in kaartjens van twee stuivers, waarvoor hij in de winkel der kolonie zijn ochtenden avondeten koopt."

Baarn

Op 14 en 15 augustus verblijven de vrienden in de omgeving van Baarn. Van Lennep schrijft hierover het volgende in zijn dagboek:

"Op 14 aug. te elf ure verlieten wij Amersfoort en wandelden langs een zonnige met hakhout beplante weg over Soest naar Soestdijk, waar wij bij Schimmel te één ure aankwamen. Te drie ure aten wij zeer lekker. Vervolgens bezichtigden wij het paleis, dat ons wel gemeubileerd, maar ellendig verbouwd en verknoeid toescheen. Ook het park beviel ons niet, veel minder de bespottelijke naald of zuil met hare afgodische inscriptie in vier talen.

Na wat in het bos gewandeld te hebben overviel ons de regen. Wij keerden dus te zeven ure tehuis."

15 aug. "'s Morgens te half zeven waren wij reeds aan het wandelen, bezagen het fraaie bos hielden te Baarn stil en begaven ons zo naar Eemnes, waar wij het Overbos en de heerlijke plaats Groenevelt doorwandelden. Te half twee aten wij en verlieten te half drie het aangename Soestdijk."

Toelichting

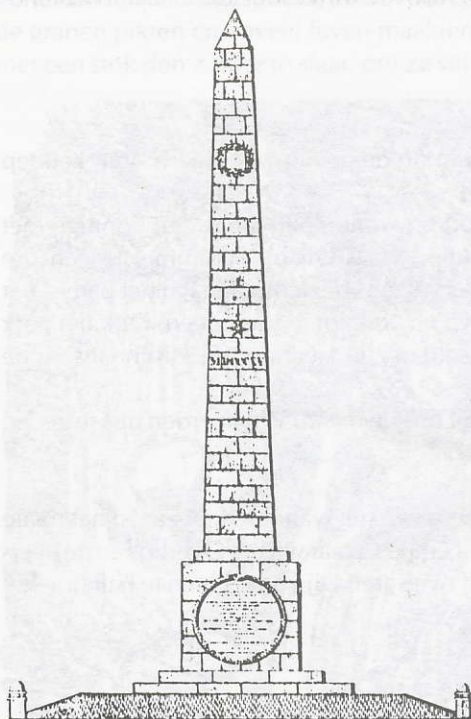
Het is niet onmogelijk, dat van Lennep tijdens deze wandeling van Amersfoort naar Soestdijk reeds de inspiratie opdeed voor zijn latere roman: De lotgevallen van Ferdinand Huyck. (1840) Schimmel was de naam van de eigenaar van de herberg, die hoogstwaarschijnlijk lag op dezelfde plaats als het latere hotel Trier.

Van Lennep krijgt kennelijk ook het interieur van paleis Soestdijk te zien. De verbouwing, waarover hij zo slecht te spreken is, was in 1820 gereed gekomen, dus pas drie jaar vóór van Lenneps bezoek.

Prins Willem van Oranje, de "held van Waterloo en Quatre Bras", had Soestdijk in 1815 als beloning voor zijn moed in naam van het Nederlandse volk cadeau gekregen. De verbouwing stond onder leiding van de architecten De Greef en Reyers. Het park werd door Zocher aangelegd.

Ook de "bespottelijke naald", zoals Van Lennep zegt, kwam in 1820 tot stand naar een

ontwerp van de Amsterdamse architect Abraham van der Hart. Oorspronkelijk was de naald beschilderd, maar de Koning liet de beschildering verwijderen. Dit had tot gevolg, dat de obelisk, opgetrokken in Bentheimer zandsteen, zwart verweerde. Van Lennep zag waarschijnlijk nog het beschilderde exemplaar.

TER EERE
 VAN
WILLEM FREDERIK GEORGE LODEWIJK
 PRINS VAN ORANJE
 DIE
 AAN HET HOOFD DER NEDERLANDSCHE LEGERBENDEN
 DOOR ZIJN MOED EN BELEID
 OP DEN 16 JUNIJ 1815
 AAN DEN VIERSPRONG
 BOVEN BRUSSEL
 HET EERST DEN AANVAL DER FRANSCHEN
 WEDERSTOND
 DE OVERWINNING BIJ WATERLOO BEHAALD
 VOORBEREIDE
 EN
 NEDERLANDS ONAFHANKELIJKHEID
 BEHIELD
 HET DANKBARE VADERLAND.

De "afgodische inscriptie" in vier talen — Nederlands, Frans, Engels en Latijn — luidt nog steeds:

"Ter eere van Willem Frederik George Lodewijk Prins van Oranje aan het hoofd der Nederlansche legerbenden door zijn moed en beleid op den 16e junij 1815 aan den viersprong boven Brussel het eerst den aanval der franschen wederstond de overwinning bij Waterloo behaald voorbereide en Neerlands onafhankelijkheid behield. Het dankbare Vaderland."

Van Lennep noemt het Baarnse bos "fraai" en hij houdt te Baarn stil. Merkwaardig is, dat hij met geen woord rept over de Chinese landhuizen Peking (1791) en Canton (1793), die hij op zijn wandeling zeker gezien moet hebben. Misschien waren ze niet zo opzien-

barend meer voor Van Lennep, omdat hij ze reeds kende.

Het is natuurlijk jammer, dat Van Lennep niet meer aandacht aan Baarn heeft besteed, maar we moeten daarbij wel bedenken, dat Baarn in 1823 nog slechts een onbetekenend dorpje was.

J.Kruidenier.

Geraadpleegd:

J.v. Lennep. Nederland In Den Goeden Ouden Tijd.

T.Pluim. Uit de geschiedenis van Baarn.

Het gulden boekje.

M.Mathijssen. Het Amsterdam van Jacob van Lennep.

Ons A'dam. 23e jrg. nr.7

M.F. van Lennep. Het Leven van Mr.Jacob van Lennep.

GESCHIEDENIS VAN EEN KAMER

Verhuizen naar een andere kamer, dat is ons bekend. Dat kamers ook kunnen verhuizen, bewees ons onlangs de Oudheidkamer van de Historische kring Baerne.

Op 4 maart 1993 verhuisde de oudheidkamer van de kelder van het Baarnse Raadhuis naar de kelder van de bibliotheek.

Het lijkt zo vanzelfsprekend dat de neerslag van de geschiedenis van Baarn en de voorwerpen die daarvan getuigen, zich bevinden in de kelder van het Raadhuis, maar Oudheidkamer en raadskelder zijn geen synoniemen. Dat leerde ons enig speurwerk.

Het leerde ons ook dat dit niet de eerste verhuizing van de Oudheidkamer was. Zij heeft al heel wat onderkomens gehad. Hier volgt dan ook, zij het beknopt, de geschiedenis van onze Oudheidkamer.

Ter gelegenheid van het 40-jarig regeringsjubileum van Koningin Wilhelmina organiseerde men in september 1938 de tentoonstelling "Baarn en Soestdijk in de loop der eeuwen".

Toen ontstond de wens om van deze tentoonstelling iets te bewaren voor de gemeente, omdat het tentoongestelde veel vertelde over de geschiedenis van Baarn. De heren J.K. van Loon en J.W. van de Woestijne gaven bij de begroting voor 1939 een voorzet.

Het resultaat hiervan was dat B.en W. op 23 februari 1939 drie raadsleden, de heren J.K. van Loon, J.W. van de Woestijne en W. van Leersum, uitnodigden een commissie te vormen voor de op te richten Oudheidkamer der gemeente Baarn. Ook de voorzitter en de secretaris van het tentoonstellingscomité, de heren P.V. Astro, te dien tijde huisarts te Baarn en H.W. van Tricht, leraar Nederlands aan het Baarnsch Lyceum, hadden zitting in deze commissie. Van Loon werd voorzitter en Van Tricht secretaris van de Oudheidkamer. Haar eerste onderkomen was de kleine vestiaire in het gemeentehuis. Hier kregen haar eerste voorwerpen een plaats, waaronder de grote maquette van het Baarnse bos, zoals dat eruit zag rond 1800. Later werd deze elders door een regenbui vernield.

Tijdens de oorlog verhuisde de Oudheidkamer driemaal.

In juli 1940 moest de Oudheidkamer op last van de Duitsers het veld ruimen en vond men een onderkomen in twee bovenlokalen van de Julianaschool. Ook deze plek werd door de Duitsers gevorderd. De commissie vond een tijdelijk onderkomen op de bovenverdieping van de Dienst Sociale Zaken en in mei 1942 kreeg de Oudheidkamer de beschikking over het vergaderlokaal van de woningbouwvereniging Ons Belang aan het Mesdagplein.

De bezittingen van de Oudheidkamer groeiden intussen uit tot een waardevolle verzameling.

Voorzitter Van Loon zat dan ook niet stil. Hij was een journalist in ruste van Anti-Revolutionaire huize. Hij heeft er zijn levenswerk van gemaakt, de geschiedenis van Baarn

te verzamelen en op te slaan voor het nageslacht. Toen hij na zeventien jaar noeste arbeid - hij was toen 80 jaar - de voorzitterskamer voorgoed neerlegde, liet hij de Oudheidkamer een schat aan historische gegevens en documentatiemateriaal na, neergelegd in zo'n 200 mappen. Deze bevatten gegevens over Baarnse kastelen, buitens en herenhuizen, over Baarnse kerken, klokken en scholen, over Baarnse straten en industrieën.

Verder liet hij portefeuilles na met beschrijvingen van diverse Baarnse persoonlijkheden, onder wie schrijvers en schilders en omvangrijk documentatiemateriaal uit de oorlogsjaren en de dagen van de bevrijding.

Twee jaar voor zijn aftreden zag Van Loon de kroon op zijn werk, toen de Oudheidkamer onderdak kreeg in de zaal van Huize Holland aan de Javalaan. Naar aanleiding van deze verhuizing plaatste de Baarnsche Courant op vrijdag 19 februari 1954 een interview met Van Loon in haar blad met onder meer de volgende beeldende passage.

"Zijn 78 jaren ten spijt, kaarsrecht achter zijn bureau gezeten met een levendige blik over de Van Heemstralaan op het snelverkeer, dat over de nieuwe rijksweg door de Eemnesserpolder raast, beantwoordde de heer Van Loon onze vragen." In dit interview kwam onder meer naar voren dat de Oudheidkamer het bij gebrek aan een deugdelijke subsidie financieel niet makkelijk had.

Na het aftreden van Van Loon ging het bergafwaarts met de Oudheidkamer. Het begon al in december 1960. Het gemeenteraadslid, de heer Groen, leider van de P.v.d.A.-fractie zou zich schamper uitgelaten hebben tijdens de behandeling van de begroting 1961: "Ruim de rommel van de Oudheidkamer maar op!" Dit was voor de inmiddels 85-jarige Van Loon aanleiding om in de Baarnsche Courant een vlammende reactie te plaatsen, waarvan ik u enkele regels niet wil onthouden.

"Het raadslid Groen meent deze verzameling, die in een tijdsverloop van twintig jaar is bijeengebracht, het stempel "rommel" te mogen opdrukken.

Weet zijn Ed. achtbare, ik vermoed dat het hem ontgaan is, dat deze "rommel" voor de verzekering bij taxatie — waarbij niet inbegrepen is hetgeen niet in Huize Holland aanwezig is — op f 40.000,— geschat is?"

In 1962 dreigde de huur van Huize Holland te worden opgezegd.

In 1963 werd er druk gewikt en gewogen over het al dan niet voortbestaan van de Oudheidkamer. Na tal van besprekingen kwamen burgemeester en wethouders op 26 juni 1963 tot het besluit een comité in het leven te roepen, waarin onder meer de heren Van der Mersch en Witsenburg zitting hadden.

Het was de bedoeling dat dit comité de stichting van een cultureel centrum, waarin het bezit van de Oudheidkamer ondergebracht zou kunnen worden, zou voorbereiden. Dinsdagavond 4 oktober 1963 besloot de gemeenteraad de Oudheidkamer voorlopig onder te brengen in twee lokalen van het Nutsgebouw aan de Burgemeester Penstraat en zij verleende een krediet voor de huur. De huur van Huize Holland werd per 1 januari 1964

opgezegd. Ondanks alle inspanningen besloot de gemeente op 4 april 1968 de Oudheidkamer op te heffen.

In 1974 kwam mr. Collard met het initiatief de Historische Kring Baerne op te richten. Deze Kring zou bestaan uit een aantal werkgroepen, waaronder ook de werkgroep Oudheidkamer.

De voorwerpen die niet zoek geraakt waren of elders ondergebracht, kregen een plaats in de kelder van het gemeentehuis. Negentien jaar later zocht en vond de Oudheidkamer haar huidige onderkomen in de kelder van de Baarnse bibliotheek. Wij verwachten dat de Oudheidkamer hier een voorspoedige tijd zal hebben.

B.Heun.

Bronnen:

- bandopname van de toespraak van de heer Tieleman bij de tentoonstelling in de Pauluskerk in 1976
- enige Baarnsche Couranten tussen 1954 en 1963

Het huis Mes Délices (links van de kerk) op een prent uit 1763.

UIT HET ARCHEOLOGISCH INFORMATIEBLAD BAARN MEI 1993

Inleiding

De grootschalige uitbreiding van het gemeentehuis aan de Stationsweg in Baarn eind 1992 was aanleiding voor het doen van archeologisch onderzoek. Door de centrale ligging direct naast de 14e eeuwse Pauluskerk bood deze locatie de unieke gelegenheid een stuk Baarnse geschiedenis boven de grond te halen. Gedurende twee (winter)maanden, tussen sloop en nieuwbouw, was het terrein beschikbaar voor onderzoek door de Archeologische Werkgroep van de Historische Kring "Baerne". Door het beschikbaar stellen van een graafmachine door de firma Rijkeboer was het mogelijk een gedeelte van het terrein te ontdoen van de recent verstoorde bovenste meter grond. Hierna kon dankzij de financiële steun van met name Van der Heiden Electra en met gereedschap van Nijhof de grond op historische overblijfselen worden onderzocht.

Nu ruim drie maanden na afsluiting van het onderzoek, wordt met dit informatieblad de voorlopige balans opgemaakt. Vanzelfsprekend zal het pas na meer was-, puzzel-, lijm- en denkwerk mogelijk zijn om de definitieve resultaten uitgebreid te presenteren.

Resultaten

Recente verstoring door bouw en sloop van het voormalige politiebureau en de aanwezigheid van diverse leiding-tracés waren aanleiding het archeologisch onderzoek te concentreren op twee gedeeltes van het terrein. Zowel op een groot gedeelte midden op het terrein als in de omgeving van de Pauluskerk werd onderzoek verricht. De oudste vondsten dateren in beide gedeeltes uit de 14e eeuw. Het betreft veelal aardewerkfragmenten. Dit aardewerk is gedeeltelijk geïmporteerd uit de omgeving van het Duitse Keulen, het zogenaamde Siegburger steengoed dat bekend is van de Jacobakannetjes. Dit aardewerk is bij hoge temperatuur gebakken, wat resulteert in een hard en waterdicht produkt. Behalve dit dure aardewerk bestond er ook eenvoudig, en dus goedkoper, lokaal geproduceerd vaatwerk. Veel van de teruggevonden scherven zijn dan ook lokaal gemaakt en hebben een zacht grijskleurig baksel. Een fragment van een spinsteentje, bedoeld als gewichtje bij het spinnen van wol, getuigt van huishoudelijke nijverheid.

Midden op het terrein werden de ingravingen gevonden waarin in de 14e eeuw de dragende palen van een houten gebouw hebben gestaan. Het is echter niet duidelijk of het een woonhuis of een eenvoudige schuur betreft. De perceelgrenzen werden in ieder geval gevormd door, als verkleuring in de bodem teruggevonden, greppels.

Na de 14e eeuw hebben lange tijd weinig waarneembare activiteiten op het terrein plaatsgevonden. Uit de perioden tot aan het einde van de 18e eeuw zijn slechts weinig scherven gevonden, zodat aangenomen kan worden dat de grond hoogstens een agrarische bestemming heeft gehad.

Uit het einde van de 18e eeuw en de eerste helft van de 19e eeuw dateren een tweetal afvalkuilen. Hoewel de kuilen door latere graafwerkzaamheden zijn verstoord, konden grote hoeveelheden scherven worden verzameld. Het is al gebleken dat veel van de scherven aan elkaar passen, waardoor een aantal voorwerpen (gedeeltelijk) zal kunnen worden gereconstrueerd. Het betreft veelal eenvoudig huishoudelijk roodbakkend aardewerk zoals voorraadpotten, vuurtesten en pannen. Behalve dit materiaal, dat afkomstig zal zijn uit de keuken, werden ook scherven van etensborden gevonden van hard witbakkend aardewerk. Dit aardewerk werd hoofdzakelijk geïmporteerd uit Engeland. Opmerkelijk zijn de, in fragmenten teruggevonden, met blauwe bloemen gedecoreerde borden uit de Luxemburgse (Septfontaines) fabriek van Pierre-Joseph Boch, de voorloper van de nog steeds beroemde Villeroy en Boch fabrieken. Tot de luxere inventaris behoren ook de teruggevonden glasresten. Veel fragmenten zijn afkomstig van wijnglazen. Het veelvuldig drinken van wijn was rond 1800 een luxe die zich nog maar weinig mensen konden veroorloven.

Behalve het graven van de afvalkuilen hebben tot de bouw van het politiebureau geen grootschalige activiteiten plaatgevonden, zodat moet worden aangenomen dat een Laanstraat-bewoner zijn afval eenvoudig in zijn achtertuin heeft (laten) begraven.

Archeologie en historie

Met de nu beschikbare gegevens is het nuttig om ons kort in de geschiedenis van Baarn te verdiepen.

Over het ontstaan en de eerste eeuwen zijn geen geschreven bronnen beschikbaar. Archeologisch onderzoek in de Leestraat heeft aangetoond dat Baarn in ieder geval vanaf het begin van de 12e eeuw bewoond is geweest. De eerste schriftelijke vermelding van Baarn vinden we pas in de 14e eeuw in een charter uit 1310 waarin Evert van Stoutenburg de thins van Baarn en de Haar aan de bisschop van Utrecht overdoet. De oudste vermelding van een kerk in Baarn dateert eveneens uit de 14e eeuw.

Het lijkt niet onwaarschijnlijk dat de nederzetting Baarn aanvankelijk in de omgeving van de Leestraat hoog op de heuvelrug heeft gelegen. De hoge droge gronden boden tot in de 13e eeuw de belangrijkste agrarische perspectieven.

De grootscheepse ontginning van de veengebieden in de Eemvallei brengt daar vanaf de 13e eeuw verandering in. Uitgestrekte vruchtbare landbouwgronden komen in de Eempolder beschikbaar. Hierdoor en door de ontwikkeling van Amersfoort wordt de rivier de Eem belangrijk. Dit resulteert behalve in de bouw van een kasteel bij Eembrugge waarschijnlijk ook in een verschuiving van de Baarnse bebouwing in Eemse richting. De omgeving van de Brink was de geschiktste locatie waar men dicht bij de Eem en toch met droge voeten kon wonen.

De vondst van 14e eeuwse en recenter en het grotendeels ontbreken van ouder materiaal op deze nabij de Brink gelegen opgraving bevestigen dit.

In de 14e eeuw heeft op het opgegraven gedeelte van het terrein nog een gebouw gestaan. Waarna het terrein waarschijnlijk eeuwenlang zal hebben gediend als erf en moestuin van langs de Laanstraat gelegen huizen. Waarschijnlijk is hier pas met de bouw van het voormalige politiebureau een einde aangekomen.

Tijdens deze lange periode heeft het terrein rond 1800 nog wel dienst gedaan als vuilstort. De gronden hebben op dat moment behoord bij het huis Mes Délices, dat gelegen was op de plek van het huidige gemeentehuis aan de Brink. Uit archiefonderzoek van H. Bronkhorst is gebleken dat dit buiten rond 1741 moet zijn gebouwd en in de 18e eeuw verscheidene malen van eigenaar is gewisseld. Na uitbreidingen van het terrein in het einde van de 18e eeuw zal het gehele opgegraven gedeelte tot de bezittingen hebben behoord. We moeten de eigenaars van de vondsten uit de afvalkuilen dan ook hoogstwaarschijnlijk zoeken in de kringen van de bewoners uit het begin van de 19e eeuw. Dit was van 1802 tot 1809 Gysbertus Hermanus Mulder, tevens bewoner van het vervallen Drakenburg. In 1809 verkoopt hij de bezittingen aan mevrouw J. Hulft, douairière Mr. N. Six, inclusief een dubbele bank in de kerk. Zij blijft tot haar overlijden in 1842 eigenaar. Met deze rijke bewoners is de aanwezigheid van luxe producten in de afvalkuilen duidelijk verklaard.

Slot

De Archeologische Werkgroep van de Historische Kring "Baerne" doet al geruime tijd archeologisch onderzoek in de gemeente Baarn. Dankzij dit onderzoek is het mogelijk delen van de Baarnse geschiedenis waarover geen of onvoldoende schriftelijke bronnen aanwezig zijn te reconstrueren. De sloop en bouw activiteiten rond het gemeentehuis waren aanleiding voor het doen van dergelijk onderzoek. Dit onderzoek heeft interessante gegevens over het 14e eeuwse Baarn opgeleverd. Ook de vondst van afvalkuilen met materiaal uit de periode rond 1800 is boeiend, omdat de bewoners van de 19e eeuwse buitens een belangrijke bijdrage hebben geleverd aan de ontwikkeling van Baarn tot het huidige, parkachtige, villadorp.

Hoewel de archeologische werkgroep bestaat uit vrijwilligers, kan het onderzoek helaas vanzelfsprekend niet zonder financiële en materiële middelen worden uitgevoerd. Het is dan ook verheugend dat het hier gepresenteerde onderzoek mogelijk is gemaakt door een aantal Baarnse bedrijven. Uit het gepresenteerde onderzoek blijkt dat de groeiende belangstelling voor archeologie van bedrijven, gemeente en Baarnse bewoners volledig gerechtvaardigd is. Het is daarom te hopen dat ook toekomstig archeologisch onderzoek zal worden gesteund door bedrijven en gemeente, zodat in volgende informatiebladen meer kan worden verteld over de Baarnse geschiedenis.

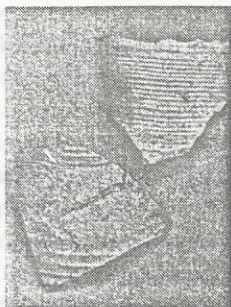
Tekst T.J.Cleij

Archiefonderzoek H. Bronkhorst

Afbeeldingen J.W.A.A. van der Laan en T.J.Cleij

De opgraving in de nabijheid van de 14e eeuwse Pauluskerk

Fragmenten van 14e eeuwse Siegburger steenged

Roodbakkend in geel en groen gedecoreerd 18e eeuwse kannetje met een schenk-tuit

DE AGENDA.....

Dinsdagavond 5/10/'93 Dr.H.H.A.Hötte Lezing

"De historische achtergronden van het nationalisme in Joegoslavië."

dinsdagavond 16/11/'93 Filmavond

Enkele films over oud Baarn.

ook in november Verguldavondje,

echter: onder voorbehoud en bij voldoende deelname, datum wordt nog bekend gemaakt.

donderdagavond 20/1/'94 Dia-avond

definitief programma wordt nog ingevuld.

donderdagavond 10/2/'94 Hr. R.Blijdestijn Lezing Baarnse villa's.

dinsdagavond 29/3/'94 Algemene Ledenvergadering alleen toegankelijk voor leden en genodigden.

dinsdagavond 19/4/'94 Hr.v.d.Goes lezing en dia's Hollands porcelein.

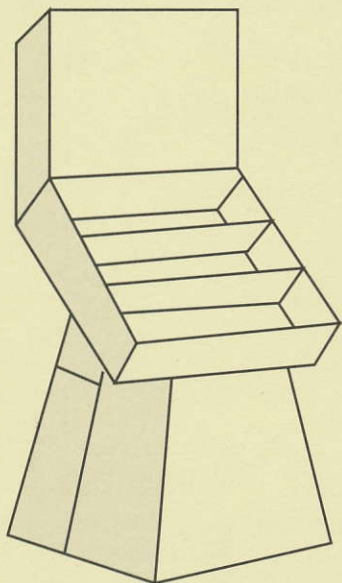
Alle bijeenkomsten worden gehouden in de Speeldoos,
aanvang **20 uur.**

Toegangsprijs: leden gratis, niet-leden
betalen f 5,- per persoon.

VLASTUIN BV Displays en verpakkingen

- De Groene Displaylijn -

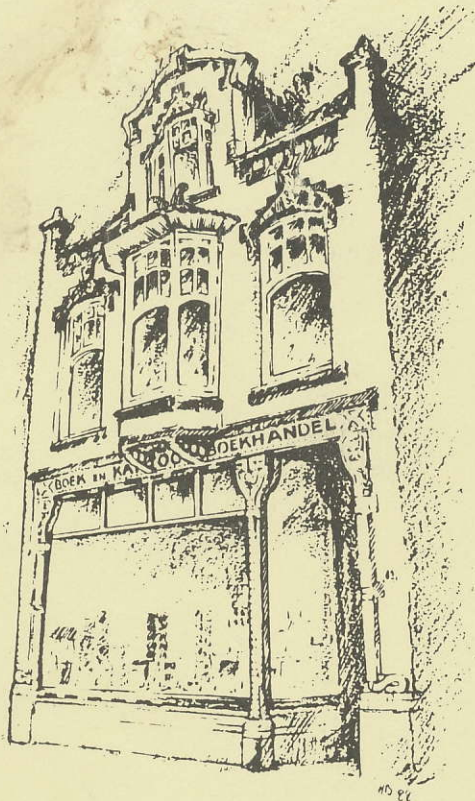

- Monomateriaal, dus milieuvriendelijk kwaliteiten en 100% recyclebaar!
- Display-uitvoeringen zonder veel kartongebruik;
hierdoor: - minimale opslagruimte
- minder codenummers
- Ideaal voor loonpakkers door eenvoudige handling.
- Na de actie snel plano tot een minimaal pakket!
- De STABERNACK gepatenteerde "one second-display" met aangeliemde voet kan in vele varianten worden uitgevoerd.

Showroom : Guldenhoflaan 23 - Baarn
Telefoon : 02154 - 12761
Corr. adres : Postbus 124 - 3740 AC Baarn
Fax : 02154 - 17491

Gustav Stabernack GmbH
Verpackung • Display • Druck • Beratung

Sinds 1886

BOEKHANDEL DEN BOER

Laanstraat 69 - 3743 BC Baarn - Telefoon 12032

Gespecialiseerd
in literatuur,
kunst- en kinderboeken